

ŻOŁNIERZE BIAŁOSTOCKIEJ NIEPODLEGŁOŚCI

listopad 1918 – luty 1919

MARKIEWICZ STANISŁAW

Data i miejsce urodzenia: 2 kwietnia 1892 r. w Warszawie

Data i miejsce śmierci: nieznane

Imiona rodziców: Stanisław i Maria (z domu Pudłowska)

Stan cywilny: kawaler

Imiona dzieci:

Narodowość: polska

Wyznanie: rzymsko-katolickie

Stopień wojskowy: kapitan

Oddział macierzysty WP: 3. pułk saperów z Wilna

WYKSZTAŁCENIE CYWILNE

Szkoła Miejska w Białymstoku (cztery klasy)
Egzamin na wolontariusza przy 4 Gimnazjum w Tyflisie

WYKSZTAŁCENIE WOJSKOWE

Rosyjska Szkoła Chorążych w Gori (trzymiesięczny kurs)

SPECJALNE WYKSZTAŁCENIE WOJSKOWE

Kurs oficerów saperów w Aleksandropolu
Kurs doszkolenia młodszych oficerów piechoty w Chełmnie (1925 r.)
Kurs jazdy konnej przy 20. Dywizji Piechoty

DATA WSTĄPIENIA DO ARMII OBCEJ

15 listopada 1913 r. (armia rosyjska)

DATA WSTĄPIENIA DO WOJSKA POLSKIEGO

25 listopada 1918 r.

RODZAJ BRONI

Saperzy

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH

j. rosyjski (w mowie i piśmie)

ZNAJOMOŚĆ KRAJÓW

Litwa, Rosja (Kaukaz)

<p>RANY I KONTUZJE</p>	<p>Nie były ranny</p>
<p>ODZNACZENIA</p>	<p>Krzyż Niepodległości</p>
<p>OPINIE</p>	<p><i>Bardzo dobry dca komp. specjalistów, oficer wyszkolony fachowo, dobry wychowawca, pracowity i sumienny, o dużych zaletach charakteru. – Nadaje się na oficera zawodowego – mjr Marian Turkowski (opinia wz. dowódcy 79. pułku piechoty z 15 sierpnia 1921 r.)</i></p> <p><i>Przydział na wypadek mobilizacji. Pełnomocnik referenta budowlanego w Szefostwie Budownictwa w kraju (nigdy w etapie), gdzie przepisy i kontrola należycie funkcjonują. – Nie wolno mu powierzać kierownictwa budową, mimo, że się nadaje, ponieważ nadużywa alkoholu. – Również należy unikać stosunku z przedsiębiorstwami. – Najlepiej używać go w kosztorysach i sprawdzaniach rachunków – mjr. Kinel (opinia b. szefa Budownictwa Okręgu Korpusu Nr IX z 10 listopada 1932 r.)</i></p>
<p>DATY MIANOWIAŃ OFICERSKICH</p>	<p>15 października 1915 r. – chorąży 15 czerwca 1916 r. – podporucznik 16 kwietnia 1917 r. – porucznik 21 grudnia 1920 r. zatwierdzony w stopniu porucznika (Dekret Naczelnego Wodza L. 2456, ze starszeństwem z 1 kwietnia 1920) 17 grudnia 1924 r. – kapitan</p>
<p>PRZEBIEG SŁUŻBY WOJSKOWEJ DO 1 LISTOPADA 1918 ROKU</p>	<ul style="list-style-type: none"> - od 25 października 1913 r. do 15 lipca 1915 r. żołnierz 1. Kaukaskiego Batalionu Saperów, gdzie awansował do stopnia kaprała - uczestnik budowy fortyfikacji wokół Batumi i linii brzegowej Morza Czarnego, - uczestnik bojów sarykamyskich od 13 grudnia 1914 r. do 6 stycznia 1915 r., - od 15 lipca do 15 października 1915 r. kadet Szkoły Chorążych w Gori, - do 15 stycznia 1916 r. pomocnik oficera kursu w Szkole Chorążych w Gori, - do 1 marca 1916 r. wysłany kurs oficerski saperów w zapasowym batalionie saperów w Aleksandropolu, - do 14 września 1916 r. młodszy oficer (subaltern) 6. detaszowanej kompanii saperów i pomocnik kierownika robót fortyfikacyjnych twierdzy Erzurum, - do 18 stycznia 1918 r. służba liniowa w 6. Kaukaskim Batalionie Saperów (16 miesięcy) na Froncie Kaukaskim (fortyfikowanie odcinków bojowych 4. i 5. Kaukaskiej Dywizji Strzelców),

	<ul style="list-style-type: none"> - do czerwca 1918 r. dowódca kompanii saperskiej w Polskiej Oddzielnej Brygadzie na Kaukazie.
<p style="text-align: center;">PRZEBIEG SŁUŻBY LINIOWEJ W WOJSKU POLSKIM</p>	<ul style="list-style-type: none"> - od 25 listopada 1918 r. kierownik biura werbunkowego w Łapach, - od 12 grudnia 1918 r. dowódca oddziału technicznego przy Dowództwie Białostockiego Okręgu Wojskowego w Łapach, - od 24 grudnia 1918 r. dowódca kompanii technicznej Białostockiego Pułku Strzelców, - 24 lutego 1919 r. wymarsz na front bolszewicki w rejonie Wołkowyska, - 1-5 kwietnia 1919 r. kieruje pracami fortyfikacyjnymi na przyczółku mostowym na rzece Niemen w Mostach, - w lipcu i sierpniu 1919 r. udział w ofensywie polskiej na Mińsk, - w październiku 1919 r. udział w walkach o Borysów, - od 23 października 1919 r. w dyspozycji Dowództwa Grupy Operacyjnej ppłk. Paślawskiego, - 16 stycznia 1920 r. służba graniczna na polsko-litewskiej linii demarkacyjnej, - 22 lutego 1920 r. uznany przez komisję lekarską Białostockiego Pułku Strzelców za zdolnego do dalszej służby frontowej, - w lipcu 1920 r. uczestnik walk z bolszewikami w rejonie Wilna i Nowych Święcian, - od 19 VIII 1920 r. internowany razem z innymi żołnierzami IV Brygady Litewsko-Białoruskiego na terytorium Litwy, - 6 listopada 1920 r. ucieczka z obozu internowana na Litwie do kraju, - od 16 października 1920 r. do 15 marca 1921 r. ponownie dowódca kompanii technicznej Białostockiego Pułku Strzelców, - od 1 kwietnia 1921 r. do 9 listopada 1922 r. dowódca kompanii specjalistów 79. pułku piechoty, - 16 listopada 1922 r. przesunięty na stanowisko oficera administracyjnego koszar garnizonu wojskowego Słonim, - do 15 sierpnia 1924 r. młodszy oficer 79. pułku piechoty ze Słonima (9. kompania), - 11-21 listopada 1924 r. pobyt w szpitalu w Brześciu nad Bugiem, - od 28 listopada 1924 r. adiutant II batalionu 79. pułku piechoty, - 17 grudnia 1924 awansowany na stopień kapitana, ze 119. lokatą w korpusie oficerów piechoty, - do 5 stycznia 1925 r. kierownik Administracji Koszar Garnizonu Słonim, - do 9 marca 1925 r. przebywał na kursie doszkoleniowym dla młodszych oficerów w Chełmnie, - 15 marca 1925 r. przeniesiony z 79. pułku piechoty do 3. pułku saperów, z przydziałem do Kierownictwa Rejonu Inżynierii Baranowicze, - do 31 grudnia 1925 r. referent Kierownictwa Rejonu Inżynierii i Saperów w Baranowiczach, - od 1 stycznia 1926 r. kierownik administracyjny koszar garnizonowych w Baranowiczach, - 4 lutego 1927 r. przeniesiony z 3. pułku saperów do kadry oficerskiej saperów, z przydziałem do kierownictwa administracji

	<p>koszar wojskowych w Baranowiczach,</p> <ul style="list-style-type: none"> - 10 stycznia 1929 r. przydzielony do Okręgowego Szefostwa Budowlanego Nr IX (Rozkaz DOK IX L. 7865/tj./29) - 6 lipca 1929 r. oddany do dyspozycji dowódcy Okręgu Korpusu Nr IX, - 22 października 1929 r. orzeczeniem komisji lekarskiej uznany za trwale niezdolnego do wojskowej służby zawodowej, - 30 listopada 1929 r. przeniesiony bezpowrotnie w stan spoczynku
<p style="text-align: center;">UDZIAŁ W DZIAŁANIACH NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH NA TERENIE BIAŁEGOSTOKU W LATACH 1915-1919</p>	<p>Bolszewicka rewolucja, do jakiej doszło w październiku 1917 r. na terytorium rosyjskiego imperium, zmieniła całkowicie dotychczasowe życie por. Stanisława Markiewicza. Porzucając ostatecznie służbę w armii rosyjskiej wstąpił do formowanej w Baku Polskiej Oddzielnej Brygady na Kaukazie. Chcąc zaciągnąć się do formacji liniowych I Korpusu Polskiego wyjechał w czerwcu 1918 r. do Kijowa. Wobec niespodziewanego dla niego rozwiązania korpusu przez wojska niemieckie, na rozkaz kijowskiej komendy Polskiej Organizacji Wojskowej (dalej: POW) przyjeżdża 12 lipca 1918 r. do rodzinnej Warszawy. Niemieckie władze okupacyjne nie zezwalają mu jednak zostać tu na dłużej, z powodu stałego zamieszkiwania jego rodziców w Białymstoku. Cztery dni później wyjeżdża do tego miasta, gdzie dość szybko nawiązuje konspiracyjny kontakt z miejscową komendą obwodową POW, z mjr. dr. Alfredem Żołątkowskim i Feliksem Fiiipowiczem na czele. Na ich polecenie utrzymywał stałą łączność operacyjną z terenowymi strukturami organizacji, rozsianymi w regionie po większych wsiach i miasteczkach. Prowadząc aktywnie antyniemiecką agitację zachęcał miejscową ludność polską do stawiania zbrojnego oporu okupantom, werbując jednocześnie nowych członków do powstających pododdziałów POW. Organizując napady na lokalne posterunki niemieckiej żandarmerii, zdobywał tak bardzo potrzebną dla swojej organizacji broń i amunicję. Została ona wykorzystana w próbie wyzwolenia Białegostoku, do jakiej doszło 11-14 listopada 1918 r. W pierwszym dniu działań, wspólnie z grupą bojową kpt. Aleksandra Chacieja, zdobył niemieckie magazyny broni i amunicji przy Dworcu Poleskim, a następnie z podległym sobie pododdziałem uderzył na miejscowy Dworzec Centralny. Po jego opanowaniu został mianowany jego komendantem, którym był do czasu ponownego obsadzenia go przez niemiecką załogę. W trakcie pełnienia tej funkcji wysyłał do pobliskich łąp kilka transportów broni, amunicji i zapasów zdobytych na Niemcach, tak potrzebnych dla organizujących się tam wówczas oddziałów polskich. Wskutek niemieckiego terroru i groźby natychmiastowego rozstrzelania ucieka z miasta za Narew. Na rozkaz płk. Marian Januszajtisa wraca jednak z powrotem do Białegostoku, gdzie do 25 listopada prowadził z ukrycia obserwację ruchów niemieckich jednostek w regionie, formując jednocześnie nowe grupy bojowe dla POW, łącznie z wyposażeniem jej członków w broń i ekwipunek wojskowy. Pod koniec miesiąca przedostaje się ostatecznie do łąp, gdzie przez kilka dni kieruje biurem werbunkowym Wojska Polskiego. Jako doświadczony saper formuje pododdział techniczny</p>

	<p>Białostockiego Okręgu Wojskowego. W drugiej połowie grudnia 1918 r. zostaje mianowany przez płk. Stefana Paślawskiego dowódcą kompanii technicznej Białostockiego Pułku Strzelców, w którego składzie wyzwala Białystok 19 lutego 1919 r., i z którym bierze następnie udział w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920. Jego konspiracyjną działalność w szeregach POW pod pseudonimem „Stary” oraz udział w pracy niepodległościowej w Białymstoku z listopada 1918 r. pisemnymi oświadczeniami potwierdzili kapitanowe rezerwy: Jan Szafranko (Białystok) i Jan Kruszewski (Białystok), a także generałowie: Bronisław Bohaterowicz z Grodna i Stefan Paślawski z Torunia.</p>
<p>ŹRÓDŁO DANYCH BIOGRAFICZNYCH</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Centralne Archiwum Wojskowe Wojskowego Biura Historycznego, Kolekcja Akt Personalnych i Odznaczeniowych, Stanisław Markiewicz, sygn. AP 250, KN 16.03.37. - H. Bagiński, <i>Wojsko Polskie na wschodzie 1914-1920</i>, Warszawa 1921, s. 411–416. - A. Dobroński, <i>Polska Organizacja Wojskowa w Choroszczy, „Białostoczczyzna”</i>, 1988, nr 3, s. 24. - Dziennik Rozkazów Wojskowych, 1919, nr 41, s. 1002. - Dziennik Personalny MSWojsk., 1921, nr 2, s. 83. - Dziennik Personalny MSWojsk., 1924, nr 131, s. 739. - Dziennik Personalny MSWojsk., 1925, nr 23, s. 100; nr 48, s. 232. - Dziennik Personalny MSWojsk., 1927, nr 4, s. 32. - Dziennik Personalny MSWojsk., 1929, nr 11, s. 189; nr 16, s. 331. - M. Gajewski, <i>Białostocki Pułk Strzelców 1918-1921</i>, Białystok 2007, s. 3–111. - M. Kietliński, <i>Początki białostockiej niepodległości 1918-1920. Katalog wystawy</i>, Białystok 2019, s. 71. - H. Kowalski, <i>Działania niepodległościowe na Ziemi Białostockiej 1918-1919</i>, „Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska”, 1988, nr 3, s. 87. - <i>Lista starszeństwa oficerów zawodowych</i>, Warszawa 1922, s. 79. - A. Miodowski, <i>Próby wyzwolenia Białegostoku na przełomie 1918/1919 r.</i>, [w:] <i>Białystok w 80-leciu. W rocznicę odzyskania niepodległości 19 II 1919 – 19 II 1999</i>, Białystok 2000, s. 11–18. - Monitor Polski, 1937, nr 64, poz. 94, <i>Zarządzenie o nadaniu Krzyża Niepodległości z Mieczami, Krzyża Niepodległości i Medalu Niepodległości</i>, s. 5. - <i>Rocznik Oficerski 1923</i>, Warszawa 1923, s. 352, 426. - <i>Rocznik Oficerski 1924</i>, Warszawa 1924, s. 307, 369. - <i>Rocznik Oficerski 1928</i>, Warszawa 1928, s. 585, 597. - <i>Rocznik Oficerski Rezerw</i>, Warszawa 1934, s. 351, 895. - S. Różycki, S. Dybkowski, <i>Zarys historii wojennej 79-go pułku piechoty</i>, Warszawa 1929, s. 3–30. - B. Samarski, <i>1919. Białystok rok pierwszy w prasie i innych materiałach źródłowych</i>, t. I, Białystok 2021, s. 12. - <i>Spis alfabetyczny oficerów Wojska Polskiego</i>, Warszawa 1921, s. 760. - <i>Wykaz oficerów, którzy nadesłali swe karty kwalifikacyjne, do Wydziału prac przygotowawczych, dla Komisji Weryfikacyjnej przy Departamencie Personalnym Ministerstwa Spraw Wojskowych</i>,

Warszawa 1920, s. 72.
- *Z dni przełomu. Co się działo w Białymstoku*, „Kurjer Warszawski”,
1918, nr 316 (wydanie poranne), s. 3–4.

AUTOR BIOGRAMU

Marek Gajewski
kustosz Muzeum Wojska w Białymstoku